

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

IV. leto.

V Gorici, vinotok 1883.

10. zvezek.

Za god sv. očeta Frančiška.

Wladá'vác no'vim čú'dežem „Naprá'vim trí' šoto're tù'!“
Otro'k prišà'lw z nebé's je k na'm, O'n dè', ka'kà'r je Pé'tàr dyá'lw,
Nebé'sa slê'pim mú'dežem, Po nye'ga zglé'dù krá'snèm ki
Morjé' od pàr'lw sùhì'm noga'm. Je vse' zapú'stilw, vse' razdá'lw.

Oplé'niwši je Egí'pčane Za zá'kon, za preró'ke je,
Šà'lw bo'gat, vè'ndà'r wbò'žca ní' Za mí'lost je hvalé'žàn, wnét;
Imé'na zgú'bilw, bí'stva ne', Obhá'jalw previsó'ke je
Osré'čen za nesré'čno kri'. Trojí'ce prá'znik slá'ván, svét.

Na gó'ro wzé't z apó'stálalni, Poprá'vilw z vá'jo čé'dnosti
W višá'vo svitlobé' nové', Gostí'lwno tró'yno go'st je blá'g,
Na nyí'vè wná'sa wbò'stvànè Zveličanèh dú's Kri'stùsù
Frančí'sšak Kri'stù dú's kopé'. Posvé'tilw te'mpàly mnó'gì drá'g.

Dô'm, dú'ri obí'sči in gro'b tàmní',
Frančí'sšak o'če, polw'n dobrò't,
Iz smàr'ti sna' h pobò'lyšanyù
Nesré'čni zdrá'mì Adá'mow rò'd!

Pojasnilo.

To pesem, ki se poje ali moli v prvih večernicah praznika našega svetega očeta, je zložil v latinščini Gregor IX., ki je bil ko kardinal Hugolin prijatelj in zavetnik Frančiškov, ko je še živel, po smerti pa ga je ko papež slovesno mej svetnike vpisal. Pesem je težko razumljiva, menda najtežja v našem brevirju. Vže davno smo ji želeli kje kako razlago najti, pa se nam dolgo ni posrečilo. Zdaj smo jo dobili v poslednjem zvezku laškega časopisa „*Il Settimo Centenario della nascita di S. Francesco d'Assisi*“, ki je po dolgem prestanku meseca velikega serpana prišel na svitlo. Ali gospod, ki jo je v imenovanem listu na laščino prestavljenodal natisniti, priznava v pojasnilu, da tudi on ne ve, ali ji je zadel povsod pravi pomen. Naša slovenska prestava se derži latinske besede, koliker je bilo mogoče, in morebiti bolj kaker je bilo treba: zato pa velja, kar bomo povedali v nje pojasnilo, večinoma tudi o latinskem prvopisu.

V začetku imenuje pesnik svetega Frančiška otroka, ki je z nebes prišel k nam: s tem hoče reči, da je bil po posebni previdnosti božji dan kerščanskemu svetu ko vladavec novim čudežem, ker je tako rekoč oblast imel nad čudeži ter jih je primerno vpotrebljeval. Bog jih je delal po njegovi želji in prošnji velike, kaker se prej ni slišalo o njih. Z njih pomočjo je Frančišek nebesa odpiral slepim mudežem, to je, tiste, ki se zaslepljeni mudijo pri minljivih, pozemeljskih rečeh, je s pridigami in zgledom pripeljal na pravo pot; morje je odperl suhim nogam, to je ljudem, da so suhih nog črez prišli, to se pravi, da jim je spačenost tega sveta tako vmeknil s poti, da so mogli neomadežani preromati skozi to življenje, kaker so izraeljci prišli skozi Erdeče morje, da si niso zmočili nog.

In kaker so pred odhodom iz Egipta izraeljci razne reči, sreberne in zlate posode in drago obleko na posodo vzeli od egiptčanov ter jim potem vse to odnesli, tako je tudi sveti Frančišek, preden je popolnoma zapustil očetovo hišo, razno blago njegovo, ko sin in dedič brez velike krivice, vzel in vbozim razdelil; bogat pa je bil potem ne s časnim blagom, temuč sè zaslužnjem za večnost. Duhovno bogat je bil potelesno siromak ter ni izgubil imena vboštva niti vboštva samega. Ravno s tem pa je dosegel pravo srečo, ker je živel brez skerbi za časno

blago, mejtem ko bogataši le zmirom po večem bogastvu hrepene, nigdar v resnici in popolnoma srečni. Frančišek pa je bil osrečen za nesrečno kri to je nesrečne ljudi, ker jih je sè zgleodom svoje sreče kaker tudi z besedo k enaki sreči vabil; da bi mogli posvetni ljudje vsaj nekoliko okusiti srečo, ki jo daje zadovoljnost z malim, jim je on hotel biti zgled sreče, ki jo daje celo najvišje vboštvo, ki se odpove vsemu časnemu posestvu.

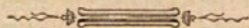
V 3. kitici primerja pesnik svetega Frančiška trijem apostelnom, ki jih je bil Jezus sabo vzel na goro Tabor, ko se jim je hotel spremenjen v nebeški lepoti pokazati. Frančiškov Tabor, to je redovni stan in nova svitloba na njem je lepota najvišjega vboštva. — Nadalje se primerja vboštvo zemlji, ki rodi za večno zveličanje duše, ketere Frančišek Kristusu v naša v nebeško žitnico kaker k o p é zrelega žita. —

Kaker na gori Tabor ob spremenjenju Kristusovem, tako je tudi v redovnem stanu prijetno živeti, ako se namreč sveto živi, kaker je stanu primerno. Zato je želel sveti Frančišek tri redove vstanoviti po besedah svetega Petra, ki je rekel na Taboru: „Gospod, letukaj je dobro biti; ako hočeš, n a r e d i m o t u t r i š o t o r e, tebi enega, Mojzesu enega, pa Eliji enega.“ (Mat. 17, 4.) — Kaker je Peter vse zapustil, da je za Jezusom hodil, tako tudi Frančišek, in kaker Peter na Taboru ni mislil nase, temuč le na Jezusa, Mojzesa in Elija, tako je tudi sveti Frančišek zase in svoje redove le to iskal, kar je božjega.

Poleg presvetega Rešnega Telesa je bilo Frančišku sveto pismo najsvetejše na svetu; besedi božji, ki je zapisana v Mojzesovih, preroških in drugih bukvah starega zakona, zlasti pa v bukvah nove zaveze, zaveze milosti, je bil z veliko hvaležnostjo do Boga, ki jo je razodel, goreče vdan. Da je ko kristijan Boga častil zlasti v skrivnosti presvete Trojice, to je razumljivo samo ob sebi. Ali pa je v resnici vže tudi praznik svete Trojice vpeljal v svojem redu, o tem, koliker vemo, nikjer ni nič gotovega sporočenega; mogoče bi bilo, ker se je ravno v 13. stoletju razširjeval ta praznik po mnogih deželah; za sploh pa ga je vpeljal še le papež Janez XXII., ki je vladal katoliško cerkev od leta 1316 do 1334. Vender je hotel morebiti pesnik le to reči, da so Frančiškovi trije redovi kaker stanovitno praznovanje in česčenje svete Trojice; ker so namreč trije, spominjajo nanjo, kaker nanje tri vbožne cerkvice, ki jih je popravil ob začetku svojega spreobrnjenja.

Trojna gostilna ali trojne érperge, ki se omenjajo v 6. kitici, pa je trojni stan, v katerem človek na tem svetu živi, namreč duhovniški in moški redovni stan, ženski redovni in naposled svetovni stan, v katerem vkupaj prebivajo moški in ženske. Da te tri stanove z vajo svetih čednosti poboljša, zato je začel sv. Frančišek svoje tri redove in v resnici je v njih premnogo pobožnih duš posvetil, da so bile vreden tempelj Jezusa Kristusa ter dosegle večno zveličanje.

V poslednji kitici nagovarja pesnik svetega Frančiška ter ga prosi, naj obišče dom, duri ali vrata in grob ter iz grešnega spanja zdrami človeški rod. Laški razlagavec pravi, da je misliti pri tem na dom ali rojstno hišo Frančiškovo, ki je zdaj cerkev, na porcijunkulo, na ketere stari kapelici so zapisane besede: „To so vrata nebeška“, in na baziliko v gorenjem mestu Asizu, kjer je grob svetega Frančiška. Po tej razlagi moramo misliti, da je zložena pesem prvotno za slovesnosti v Asizu ter da se je pela v porcijunkuli in v omenjeni baziliki. Prosi pa se sveti Frančišek najprej za njegovo lastno rodovino, potem za vse v tej ali oni cerkvi k njegovemu prazniku zbrane, da bi jih zdramil iz grešnega spanja ter navdihnil s terdno voljo do pravega, stanovitnega poboljšanja.

Svetega Antona čudeži.

XI. Nevarnosti.

Nevarnosti, o koliko jih je na tem svetu! Mladi in stari, moške in žene, mi vsi smo mnogoverstnim podverženi. Nikjer in nikoli ni človek zunaj njih, nigdar ni zadosti zavarovano, kar je in kar ima; hudobni ljudje, ogenj, povodnji, viharji, potresi, divje živali in druge božje stvari in natorne moči vedno pretijo s pogubo njemu in njegovemu imetju, — grešniku v kazen in svarjenje, pravičnemu v poskušnjo. Ali zasluženje Jezusa Kristusa in priprošnja svetnikov božjih zadržuje roko nebeškega Očeta, odvrta šibo njegove pravice. Kako dobro se je priporočati v nevarnostih zlasti svetemu Antonu Padovanskemu, to nam pričajo zopet premnogi čudeži, katerih hočemo tukaj nekoliko povedati.

1.

Ko se je sveti Anton na svojem apostoljskem popotovanju bližal mestu Búržam na Francoskem, prosi v neki fari, da bi mu dovolili pridigati. Seveda mu dovolijo radi in ker vedo, kakov pridigar je, mu napravijo pridižnico pod milim nebom. Kmalu se razglasi namen svetega Antona po vsi okolici, in v trumah dere ljudstvo skupaj, željno poslušati ga. Ali ko pridiguje in ljudstvo pazljivo posluša njegove besede, zatemni naenkrat nebo, bliski začno švigati sem ter tja, grom zabučí in s hudim naliveom žugajo černi oblaki. Mej poslušavci nastane strah in zmešnjava; ali sveti Anton reče, ko to opazi: „Le mirni bodite in ne bojte se, prav nič vam ne bo škodila ta nevihta“. Na te besede se pomiri ljudstvo ter sè zaupanjem na svetega moža posluša pridigo do konca. Silna ploha se je vlila mej tem, gosta in debela toča se je vsula, ali niti kapljica dežja, niti zernce toče ni padlo na poslušavce. Še le po pridigi, ko so se domov vračali, so videli, da se je zgodil čudež, ker so daleč na okrog bile vse ceste polne vode in toče. In veseli so bili, da so vbogali svetnika ter ga mirno poslušali do konca.

2.

V Perpinjanu je živel neki plemenitaš, ki je bil pobožen častivec svetega Antona in v vsakem oziru pošten gospod. Ali imel je sovražnike, ki so mu hoteli škoditi ter ga pogubiti. Začno ga torej obrekovati in napósled ga obdolžijo smerti vrednega hudo-delstva. Tožba se mu napravi in obsodijo ga na viselice. Nesrečni plemenitaš se ni več zanašal na nikoger na tem svetu; vse svoje zaupanje pa je stavil na svetega Antona. Že v ječi se mu je neprenehoma priporočal in ko so ga peljali na sodišče, je goreče zdihoval ter ga prosil pomoči. Že je stal pod viselicami; neštevilno ljudstvo je obdajalo sodišče. Krivična sodba se je imela zveršiti nad nedolžnim, ali glejte! v zraku se prikaže sveti Anton, in dolu se spustivši razterga verige jetniku ter ga vzdigne vpričo vseh in odnese v neko bližnjo kapelo. Tukaj poklekne plemenitaš pred altar, da se zahvali za čudovito rešitev; ljudstvo pa je spoznalo, da je bil mož po krivici k smerti obsojen, in kralj aragonski, ko so mu sporočili, kar se je bilo zgodilo, je popravil škodo, ki mu je bila storjena, ter mu podelil še večje časti, kaker jih

je vžival poprej. V Perpinjanu se nahaja podoba, kjer je naslikan ta čudež v večni spomin.

3.

Leta 1683 meseca rožnika je stala nekega dne v Benetkah šestletna deklica na oknu zadnjega nadstropja neke visoke hiše. Kar se prekucne in pade. Oče, ki to vidi, zavpije: „O sveti Anton, pomagaj ji!“ In glejte čudo! deklica se natakne v spodnjem nadstropju z obleko na neki kavelj in obvisi v zraku. Naglo priletijo ter jo snamejo s kavlja in deklica je bila rešena gotove smerti.

4.

V Jenovi je sušila štirinajstletna dekle perilo na strehi domače hiše. Ko ga razprostira, stopi neprevidno pre daleč na rob ter se zverne z glavo naprej. Ali kedo bi se mogel prečuditi! kaker bi bila pribita se obderži samo na konceh perstov na nogi stoje na strešnem oboju, prosto v zraku s celim životom naprej viseča. Tako je stala, dokler so jo rešili, in precej potem se podere tisti del strehe. Stermečemu ljudstvu, ki je bilo priča tega čudeža, je pripovedovala dekle nato, da jo je držal sveti Anton za láse, pa tako rahlo, da je ni nič bolelo in nič se ni bala.

5.

Okoli leta 1830 pade v Rimu neki šestleten otrok z okna tretjega nadstropja. V tem zakriči mati: „Ah! sveti Anton!“ Padel je pa otrok na dvorišče in popolnoma nepoškodovan je vstal brez človeške pomoči. Mati mu hiti nasproti in ko ga vidi zdravega, vpraša: „Kako se je pa to zgodilo, otrok moj?“ „Neki frančiškan“, ji odgovori dečák, „me je vzel v naročje ter me je postavil na tla“. Mati spozna, da je bil sveti Anton in gre sè sinčkom v Aračeli, ter dá v zahvalo na njegovem altarju brati sveto mašo. Potem pripoveduje vpričo več patrov v zakristiji, kar se je bilo zgodilo. Neki pater Frančišek iz Kamajore vpraša otroka: „Povej mi, ali je bil tisti frančiškan meni podoben?“ „Ah!“ odgovori otrok, „lepši je bil, kaker vi“. Nato gre dečák z materjo k podobi svetega Antona, ki se tamkaj časti, in pravi, ko jo vidi: „Glejte, mati, ta frančiškan me je na tla postavil.“

6.

V neki hiši v Benetkah je nastal nekega dne velik ogenj in nikogor ni bilo doma, ki bi bil mogel gasiti. Ali družina, ki je bila nje ta hiša, je častila svetega Antona in na nekih vratih je visela svetnikova podoba. Ko pride ogenj do teh vrat, vgasne sam od sebe in tako so bile obvarovane dragocenosti te družine, ki jih je imela shranjene v tik ležečih izbah. Ko pride družina domov, vidijo, kako čudovito je sveti Anton obvaroval njih imetje ter pri-serčno hvalijo svetnika, ki jim je pomagal v taki nevarnosti.

7.

Neki armenec, pobožen kristijan in častivec svetega Antona, je molil nekega dne v cerkvi pred svetnikovim altarjem. Kar pri-leti nekedo k njemu ter mu pravi: „Tecite domov, v vaši hiši gori, velik požar bi vtegnil nastati!“ Kedo bi ne bil tekel reševat, kar je bilo mogoče? Ne tako ta pobožni mož! S terdnim zau-panjem pravi: „Če nadalje tukaj pred svetim Antonom molim ter ga prosim zase in za svojo hišo, rešim več, kaker ke bi sam šel tjakaj“. Eno sporočilo za drugim dobi, toda on se ne gane od altarja. In kaj se zgodi? Ogenj vgasne naenkrat sam od sebe in prav malo škode je imel armenec. V zahvalo svetemu Antonu je dal delati prelepo podobo ter jo poslal v Padovo.

8.

Na jesen, leta 1687, se je imel v Napolju nekega dne pe-ljati na sprehod z nekoliko deklicami skupaj Anton, štiriletni sin gospoda Janara Karale. Ko hoče v voz stopiti se spotakne ter pade podenj. V tem se spusti konj v tek in kolo gre dečaku čez roko in čelo. Kedo bi ne mislil, da je ostal otrok na mestu mer-tev ali da je bil vsaj zelo poškodovan? Ali hlapčič je klical v tej nevarnosti, kaker so ga učili, svetega Antona na pomoč in pre-cej je vstal nepoškodovan.

9.

Kardinal Redzoniko, škof Padovanski, ki je postal leta 1758 papež pod imenom Klemen XIII., je bil priča sledečega čudovite-ga dogodka. Bilo je 17. velikega serpana leta 1756. Velik vihar je vstal na morju ter storil neznansko veliko škode; nato počne razsajati tudi po suhem, lomi in ruje drevesa, odnaša strehe, no-

bena reč ni varna pred njim. Tudi Padovansko mesto je mnogo terpelo, le malo poslopji je ostalo nepoškodovanih. Mej drugim vzdigne ter odnese v zrak svinčeno streho neke velike dvorane. V dvorani pa je bilo lepo število ljudi in mnogo jih je stalo kar v trumah skupaj po mestnih ulicah in terjih. Kamerkoli pade streha, jih mora sè svojo veliko težo mnogo streti. Ali streha pade nazaj na dvorano in rešeni so bili nevarnosti tisti, ki so bili v dvorani, kaker tudi okoli stoječi. Kardinal in ljudstvo je spoznalo ta dogodek za čudež in prav slovesno so se šli zahvaliti svetemu Antonu. Še dandanašnji se obhaja obletnica tega dne z izpostavljanjem presvetega Rešnega Telesa, z molitvijo in slovesnim zvonjenjem.

10.

Leta 1689 je naraščala reka Adiža skozi šestnajst dni prav močno. Ljudstvo mestca Lendinare in cela tamkajšnja občina je iskala in prosila nebeške pomoči v očitnih in posameznih molitvah; ali voda je le naraščala in nevarnost postajala vedno večja. Napósled gredo občinski možje k frančiškanskemu gvardijanu ter prosijo, da bi se izpostavilo presveto Rešno Telo in odkrila podoba svetega Antona. Hitro se to zgodi. Ljudstvo se zbere in ko prosijo, da bi bila odvernjena nevarnost, opazijo, da vpada voda. Čez noč je vpadla za štiri črevlje in drugi dan je bila voda velika po navadi. Zaradi rešitve iz te nevarnosti so si izvolili svetega Antona za zavetnika tega kraja in tisoč in tisočkrat so bile že potem vslišane njih pobožne molitve.

11.

Dominika Karistija je sedela sè svojo materjo in sestro v izbi nekega turna, ki so ga imenovali zaradi starosti — stari turen. Govorilo se je, da je velika nevarnost, da se podere. Kar pride Dominiki na misel, da odpre okno, in kaj vidi? Turen se v rešnici podira. „Ojoj!“ zavpije proti materi in sestri, „ojjoj, bežite! O sveti Anton!“ Tudi ona zbeži. Komaj so bile odzvunaj, pa se sesuje turen in izba, kjer so stanovale. Po navdihnjenju svetega Antona, ki so ga vedno častile, so bile rešene iz te smertne nevarnosti.

12.

V Rimu se je prevernila čez glavo po stopnjicah neka nuna, avgustinijanka. Ko je padala, je vpila: „Ah, sveti Anton!“ Na

krik njen priletijo skupaj vse prestrašene druge nune ter menijo, da jo bodo našle vso pobito in polomljeno. Ali, o čudo! popolnoma nepoškodovana je bila. Sama vstane ter s hvaležnim sercem poje hvalo svetniku. V spričevanje sprejete milosti se je naslikala podobica, ki se vidi na altarju svetega Antona v Aračeli.

13.

Neki Ludovik s Koroškega se je prevern timer na nekem popotovanju z voza v derečo reko. Voda ga vleče za sabo ali on kliče vedno prav priserčno svetega Antona na pomoč. In glejte! Ko si je najmanj mislil, je bil zdrav in nepoškodovan na suhem. To se je zgodilo 7. velikega serpana leta 1786. Precej, ko je mogel, je šel v Padovo zahvaliti se svojemu pomočniku.

14.

Pelegrin Zanotti je bil kočijaž pri plemenitašu Herkulu Manfrediniju. Nekega dne čaka z napreženimi konji na svojo gospodo, da bi jo peljal v cerkev. Ali naenkrat se konji splašijo, mu iztergajo vajete iz rok ter zdirjajo. Pelegrin stopi na oje, da bi dobil vajete v roko, ali po nesreči pade pod konje in kočija gre čezenj. V tej nevarnosti pokliče svetega Antona na pomoč, in glejte čudo! mož vstane nepoškodovan, konji pa se vstavijo sami od sebe.

15.

Devet in dvajsetega malega serpaua leta 1677 je hud vihar v Olmi, na Padovanski zemlji, nenadoma poderl dve hiši in 16 oseb je bilo pokopanih pod razvalinami. Mej vsemi temi je samo Štefan Morati storil obljubo ter klical v tej nevarnosti svetega Antona na pomoč. In tudi samo on je ostal živ ter šel drugi dan z veseljem v Padovo, da izpolni storjeno obljubo.

16.

Nekega dne leta 1686 je opravljala neka benečanska gospa v svoji izbi pobožnost k svetemu Antonu. Kar pretrese vihar celo mesto, streha njene hiše se podere in samo tisti del, ki je bil nad njo, je ostal nepoškodovan. Gospa hiti nato iskat mej razvalinami sledi svoje družine in le malo poškodovane najde svoje ljube.

Manjkal je pa triletni sinček, ljubček njen. Iščejo in iščejo, pa ga le ne morejo najti. Polna zaupanja do preljubega svetnika gre

na to gospa k oknu ter vpije: „Sveti Anton, daj mi nazaj mojega ljubega sinčka, od tebe ga hočem imeti, daj mi ga nazaj!“ In kaj se zgodi? Prikaže se frančiškan z otrokom v naročju, ki ga izroči materi rekoč: „Glej, tukaj ga imaš, rešenega izpod brunov, ki so se podajoč nad njim zložili v podobi zvona ter ga pod sabo obvarovali nepoškodovanega“. Nato izgine menih; gospa pa je spoznala, da ji je sveti Anton obvaroval sinčka in hvaležna mu je bila za to celo življenje.

17.

Frančiška Navari iz Faence je padla nekega dne meseca velikega travna leta 1687 v petdeset črevljev globok vodnjak. Ko je padala je klicala svetega Antona na pomoč in zdelo se ji je, da jo derži sam svetnik nad vodo. Izlekli so jo nepoškodovano in šla je v Padovo zahvaliti se svetemu Antonu.

18.

Peter Andreata iz Mester je popotoval iz pobožnosti v Padovo. Ko pride blizu Dola na obrežju reke Brente se mu spotakne konj in preverne se v reko. Nevarnost je bila, da se vtopi, ali klical je na pomoč svetega Antona, ki ni pripustil, da bi se poškodoval njegov častivec. S pomočjo svetnikovo je bil v hipu na suhem. Ko pride v Padovo, se zahvali svetemu Antonu, da ga je rešil iz nevarnosti, ter razglasi, kar se je bilo zgodilo.

19.

Nekaj plemenitih oseb se je peljalo iz Benetek v Rim, da bi izpolnili storjeno obljubo. Pripeljejo se do Serravalle; in ali je kočijaž pre malo pazil, ali so se splašili konji, zašli so s prave poti na hudo stermino. Peljejo se navzdol in voz se nagne na stran. Petnajst stopinj daleč se peljejo in vidijo pred sabo strašan prepad. Če padejo doli, razbijejo se gotovo vsi na drobne koščke. Ali ko zagledajo to strašno nevarnost, vpijejo vsi enoglasno: „Ah, sveti Anton, pomagaj nam! Pomoč, o sveti Anton!“ In res, se čudo zgodi. Tik prepada se vstavijo konji v hipu, kaker bi jih bil popadel kedo za berzde. Popotniki so bili rešeni iz vidne smertne nevarnosti in prepričani so bili, da jih je rešila mogočna roka svetega Antona.

20.

Peter Lonigo iz Trevize je jezdil nekega dne meseca malega

serpana leta 1685 ter padel s konjem vred v reko Silo. Po nesreči je padel pod konja. V smertni nevarnosti je bil in ni si mogel pomagati, ker ni mogel odvaliti živali, ki ga je težila, in konj ni mogel vstati. Ali pobožnost do svetega Antona mu je pomagala. Priserčno kliče svetnika na pomoč in ta hip čuti, kaker bi ga nekedo nesel na obrežje. Rešen je bil. Svojega pomočnika sicer ni videl, ali le en trenotek ni dvojil, da ga je rešil sveti Anton.

21.

V Mantovi si je hotel Vespanijon Storari nekega dne meseca svečana leta 1684 sneg otresti z nog, ali po nesreči pade sè sedala na tla mej konje. Na tleh ležečega konji ritajo in voz mu gre čez nogo. Če ne mertev, vsaj zelo poškodovan bi bil moral po človeških mislih ostati na mestu. Ali imel je navado pri vsaki priložnosti priporočati se svetemu Antonu. Tudi v tej nevarnosti ga kliče na pomoč, in ne zastoj. Le nekoliko se mu je koža oddergnila na nogi, sicer je bil čisto nepoškodovan. Šel se je zahvaliti v Padovo, kjer je povedal dogodek patru Feliksu Kaprioliju, da bi se zapisal v čast svetnikovo.

22.

V Rimu stopi nekega dne neka žena na lesen mostavžek, ki ga je imela pred oknom svoje hiše. V naročju je deržala otroka v povojih. Ker misli, da je ograja zadosti močna, se nasloni nanjo. Ali les se izdere iz zida in za njim pade vbožica z otročičem na terdi cestni tlak. Globoko je padla in vbila bi se bila lahko ona in otrok; vender sta bila obeva nepoškodovana, zakaj mati je klicala padaje na pomoč svetega Antona, in on ju je rešil. Podobica, ki jo je dala naslikati iz hvaležnosti, se vidi še dandanašnji na altarju svetnikovem v Aračeli.

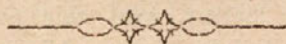
23.

V Bolonji je bila nekega dne neka poštena gospa sama doma. V tem vstopi njen pastorek z orožjem v roki, jo zmerja in suje na vso moč z bodalom, dokler se ne vtrudi; nato zbeži. Ali pri vsakem zboldljeju kliče ta dobra gospa na pomoč svetega Antona. Pokličejo ranocelnika. Le ta pregleda rane in najde, da ni nobena huda ali smertna. Že v nekoliko dneh je bila popolnoma zdrava ter šla v Padovo zahvaliti se svetemu Antonu. Da bi pa

bila ta njej izkazana milost toliko bolj očitna, je šla gospa tjakaj v ravno tisti obleki, ki je bila od bodala vsa raztergana.

24.

V Napolju je živel neki plemenit gospod, velik dobrotnik manjših bratov, po imenu Jožef Čezare. Imel je na dvorišču svoje palače mnogo derv, tudi šupo za seno in pred njo visok kup stelje. Nekega dne trešči v ta kup in velik ogenj nastane, ki ga niso bili vstanu pogasiti. Šupa in palača ste bili v veliki nevarnosti. Toda sveti Anton, ki so ga klicali na pomoč, obvaruje tega dobrotnika frančiškanov večje nesreče. Ogenj se vstavi in gospod je hotel, da se svetniku na čast zapiše ta dogodek.

Brat Janez Montekorvinski, pervi katoliški misijonar na Kitajskem.

§. 5. Iz „kratke kronike ali letopisa od začetka sveta notri do konca papeževanja Janeza XXII.“

Verh tega, kar je pisal brat Montekorvinski preteklega leta, pripoveduje v drugem pismu, to leto pisanem, da so prišli k njemu poslanci iz nekega dela Etijopije*) prošéči, da bi tje prišel pridigat, ali da bi dobrih pridigarjev poslal, ker od časov sv. Matevža evangelista in njegovih učencev niso imeli pridigarjev, ki bi jih bili učili v veri Kristusovi; pa silno želé priti k pravi Kristusovi veri. In kè bi se tje poslali bratje, bi se vsi spreobrnili h Kristusu ter postali pravi kristijani: zakaj mnogo jih je tam, ki so kristijani samo po imenu in verujejo v Kristusa, pa ne poznajo sv. pisma in nauk sv. vere, živeči preprosto, ker nimajo pridigarjev in učnikov. Tudi je povedal brat Janez, da je od praznika Vseh Svetnikov kerstil več kot 400 oseb in da je slišal, da je prišlo v

*) Poslanci, ki so prišli k br. Janezu so bili težko iz Etijopije. Ta dežela je preveč oddaljena od Pekinga, da bi se poslanci bili izpostavili nevarnostim tako dolge poti. Učeni menijo, da so bili najberže z otoka Sejlona, čiger prebivavci so se držali v verskih rečeh metropolita nestorijanskega, ter so pogosto občevali s Kitajci.

Gazarijo in Perzijo mnogo bratov obojega reda*), ketere opominja, naj oznanjujejo s pravo gorečnostjo vero našega Gospoda Jezusa Kristusa in pridobivajo duše. Pisano je bilo pismo v Kambaliku, mestu kraljestva katajskega leta 1306, predpepelnično nedeljo, meseca svečana. Brat Tomaž Tolentinski (tudi manjši brat in goreč pridigar, ki je že veliko let oznanjeval nejevernikom sv. evangelij) se je s temi pismi vernil s Tatarskega na Laško ter je šel na rimski dvor onkraj gorá v Gaskonjo, kjer je bil papež Klemen s kardinali. Tam je povedal te velike reči najprej bratu Janezu Murskemu, ki je bil prej generalni minister manjših bratov, tedaj pa kardinal. In brat Janez je to naznanil gospodu papežu in kardinalom in poklicali so brata Tomaža v konzistorij (zbor) pred gospoda papeža, kardinale in dostojanstvenike, kjer je s prelepimi besedami pripovedoval ta čudovita dela božja, tako prekrasno začeta in nadaljevana od brata Janeza Montekorvinskega in drugih bratov; potem je prosil gospoda papeža in kardinale, da bi se dalo vodilo, kako naj se to delo božje pomnoži in doverši. — Gospod papež Klemen je bil s kardinali vred poln velikega veselja nad to velikansko spremembo, ki jo je napravila desnica Najvikšega in željan in skerben, da bi se tako sveto delo božje nadaljevalo, vkaže bratu Gonsaljvu, generalnemu ministru manjših bratov, da naj precej, po posvetovanju z drugimi modrimi brati, izbere sedem dobrih manjših bratov, krepostnih, modrih in učenih v svetem pismu, in da naj te brate po njegovi oblasti da za škofe posvetiti ter jih pošlje na Tatarsko s pravicami papeževimi, da postavijo in posvetijo brata Janeza nadškofa in papeževega poslanca za vse Jutrove dežele, oni pa mu kot podružni škofje pomagajo v imenitnih velikih mestih blizu Kambalika, da, kaker je Bog po sv. Frančišku poveljal latinsko cerkev z besedo in sè zgledom in pripeljal k zveličanju mnogo tisoč duš, tako po učencih njegovih narode v Jutrovih deželah, neverne, ločene kristijane in zašle nazaj pripelja k veri kristijanski in da se luč sv. vere, ki jo je užgal Jezus Kristus po manjših bratih v tatarskih deželah, po njih vedno tako ohrani in raste, da ne bo mogla vgasniti.

Generalni minister je torej izvolil sedem dobrih bratov za škofe, namreč dva iz okrajine svetega Frančiška, ki je poglavitna Reda, brata Andreja, lektorja iz Perudže, in brata Petra Kastelskega, brata Miklavža iz Apulije, ministra provincije sv. Frančiška,

*) Frančiškanskega in dominikanskega.

brata Viljema iz Frankije in tri druge brate iz drugih redovnih okrajin, in s pravicami gospoda papeža jih je poslal generalni minister v notranje Tatarsko in v Indijske pokrajine.

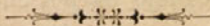
§. 6. Brat Janez Montekorvinski nadškof
v Pekingu in metropolit na Kitajskem.

Meseca malega ali pa velikega serpana leta 1307 so bili imenovani bratje posvečeni za škofe in kmalu na to so se podali na pot, spremljani od jako velikega števila bratov, ki so se imeli razkropiti kot misijonarji po Aziji. — Važuo bi bilo za nas apostoljsko pismo, ki jim ga je izročil papež Klemen za brata Janeza, toda, ohranjen je v omenjeni „kroniki“ le naslov in začetek njegov, ki tako slove: „Ljubemu našemu sinu v Kristusu, bratu Janezu Montekorvinskemu, iz reda manjših bratov, od nas izvoljenemu in postavljenemu nadškofu v mestu Kambaliku, pozdrav in apostoljski blagoslov! Pred kratkim je prišla do nas in tega apostoljskega sedeža po verjetnem sporočilu vest, da si se ti, vnet za pravo kerščansko vero in da bi živemu Bogu pridobil duše nevernih, osebno podal s privoljenjem generalnega ministra svojega reda mej nejeverne prebivavce Jutrovih dežel, prišel notri do srede dežel tatarskih in tamkaj, podpiran od milosti sv. Duha, mnogo nejevernikov po svetem kerstu pripeljal k pravi veri Kristusovi.....“ — Dal mu je papež tudi oblast posvečevati škofe, mašnike in klerike v mestih in deželah in dovolil mu, da sme biti kot verhovni nadškof nad vse škofe in cerkvene častnike v tistih krajih, kakor je papež, kot Kristusov namestnik, nad vse škofe in dostojanstvenike v zapadni in latinski cerkvi, le s to pogodbo, da se spoznavedno podložnega rimskemu papežu in njega prosi palijum on in vsi prihodnji nadškofje kambališki.

Po poti, silno dolgi in nevarni, so goreči misijonarji mnogo terpeli; hodili so namreč s Francoskega skozi celo Evropo, Perzijo in Indijo, po neznanih in pustih krajih, mej ljudstvom nevernim, surovim in divjim, ki jih je oropalo vsega, še celo obleke. Ni tedaj čudo, ker so trije tovariši, škofje, na taki poti obležali in vmerli in sicer: Miklavž iz Apulije, imenovan tudi „da Baustra“, Peter Kastelski in Andručij Asiški. Četerti tovariš, Viljem iz Frankije ali Villenove, zdelan od hudega pota in boječ se, da bi tudi on ne vmerl, ko bi šel dalje, se je vernil nazaj v Evropo. Leta 1325 ga nahajamo škofa v Sagoni na otoku korziškem, leta

1328 pa škofa v Terstu, kjer je tudi vmerl leta 1331. — Dospeli so tedaj leta 1308 samo trije izmej sedmih škofov v mesto Peking. Koliko veselje je moral pač občutiti apostelj kitajski, brat Janez, ko je objel svoje redovne brate, poslane od rimskega papeža, da mu pomagajo pri apostoljskem delu! Kako mu je moralo poskakovati serce, ko je zopet slišal sladki materin jezik, ki zvoni tako prijetno na uho v ptuji, daljni deželi! Kako se je razveselil novice, ki so mu jih prinesli, o razvitku reda in katoliške cerkve, katero je tolikanj ljubil! — Pričujočnost teh njegovih duhovnih bratov ga je navdala z novimi močmi, z novo serčnostjo.

Trije škofje so ga nato v cerkvi, ki jo je bil on sezidal in že dokončal, slovesno posvetili za škofa, v pričo množice kristijanov, ketere je on spreobernal in kerstil, ter v pričo Kitajcev in tatarov, ki so se čudili cerkveni slovesnosti kristijanske vere. Gotovo je bil pričujoč tudi cesarki dvor velikega Kana, pri katerem je bil brat Janez, zlasti kot poslanec rimskega sedeža, v veliki časti. — On pa, ki se je zavedal dolžnosti nove časti, je podvojil svojo gorečnost, da bi se vrednega skazal zaupanja, katero je stavil vanj namestnik Kristusov na zemlji. Ostal je in delal v mestu Pekingu, glavnem sedežu in sredini ondotnih katoliških misijonov; njegovi bratje škofje so delali v predmestjih, ki so bila silno velika, druge misijonarje pa je razpostavil po deželi, tu in tam, kakor se mu je bolj potrebno zdelo. In mnogo so jih pridobili za Kristusovo vero, žetev je bila jako obilna in bogata.

Poglavja raznih nauk in spodbudljivih izrek brata Egidija.

Poglavje o koristni vednosti in nekoristni.

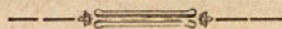
Človek, ki hoče znati mnogo, naj dela mnogo in naj se mnogo ponižuje, samega sebe pomanjševaje in glavo vklanja, da bo prišel treh do tal; in potem mu bo dal Gospod obilnost učnosti in modrosti. Naj višja modrost je, vedno dobro delati, čednostno poslovaje in skerbno se varovaje vsake pomanjkljivosti, in vsakega vzroka pomanjkljivosti in vedno premišljevati sodbe božje. Enkrat je rekel brat Egidij nekomu, ki je hotel v šolo iti, da bi

se vednosti naučil: „Brat moj, zakaj hočeš iti v šolo, ker ti jaz povem, da je najvišja vseh vednosti bati se in ljubiti, in te dve reči so ti zadosti; ker toliko modrosti zadostuje človeku, koliker je rabi in ne več. Ne trudi se mnogo, da bi se učil drugim v prid, vedno pa pospešuj, oskerbuj in opravljaj tiste reči, ki so koristne tebi samemu; zakaj mnogokrat se prigodi to, da hočemo znati mnogo vednosti, da pomagamo drugim, in malo, da bi pomagali samim sebi. In jaz pravim, da beseda božja ni tega, kateri jo govori, tudi ne tega, kateri jo sliši, mariveč tega, kateri jo resnično izpolnjuje. Neki ljudje, ki niso znali plavati, so šli v vodo, da bi pomagali tistim, ki so se topili; in zgodilo se je, da so se potopili z onimi vred. Če ti ne skerbiš dobro za zveličanje svoje lastne duše, kako boš skerbil za duše svojih bližnjih? In če ne boš opravljal dobro svojih lastnih reči, kako boš opravljal dobro ptuje? ker ni misliti, da ljubiš bolj drugo dušo, kakor svojo.“ Pridigarji besede božje naj bodo ljudstvu zastava, sveča in zerkalo. Blager tistemu človeku, kateri tako vodi druge po poti zveličanja, da sam ne jenja hoditi po tisti poti! Blager tistemu človeku, kateri tako vabi druge k teku, da sam ne nehla teči. Še bolj blager tistemu, kateri tako pomaga drugim dobiček delati in bogateti, da ne pozabi obogatiti samega sebe. Mislim da je dober pridigar tisti, ki opominja in svari bolj samega sebe, kakor druge. Meni se zdi da mora človek, kateri hoče spreobrniti in na Božje poti pripeljati duše grešnikov, vedno se bati, da ga oni na slabo ne spreobernejo in ne potegnejo na pot hudobe in hudiča in pekla.

Poglavje o dobrem govorjenju in o slabem.

Človek, kateri govori dobre besede in dušam koristne, je resnično kakor usta svetega Duha; in ravno tako je človek, kateri govori hudobne besede in nekoristne, resnično usta hudičeva. Keder so katerikrat zbrani dobri duhovni ljudje, da bi se pogovarjali mej sabo, naj bi vedno govorili o lepoti čednosti, da bi jim bolj dopadle čednosti, ter bi se bolj razveseljevali v njih; zakaj, ako bi imeli v omenjenih čednostih svoje veselje in dopadajenje, bi se bolj vadili v njih; in ako bi se v njih vadili, bi veči ljubezen do njih dobili, in po taki ljubezni in vedni vaji in po dopadajenju nad čednostmi bi se vzdigovali do vedno bolj goreče ljubezni Božje in do višjega dušnega stanu, in zato bi jim dal Gospod več darov in več božjih milosti. Koliker več je človek skušan, tolikanj več

more govoriti o svetih čednostih; zakaj kaker človek zaradi malovrednega govorjenja o grehah dostikrat lahko miselno pade v grešna djanja, tako govorjenje o čednostih človeka dostikrat lahko pripelje in spodbudi k svetim djanjem čednosti. Pa kaj naj bi rekli o dobrem, ki raste iz čednosti! ker je toliko in tako veliko, da ne moremo po vrednosti govoriti o njega veliki, čudoviti in neizmerni izverstnosti. In pa kaj naj bi rekli o nesreči in o večnem terpljenju, katero prihaja iz hudega? ker je tako zlo in tako globok prepad, da je nam nezapopadljivo in nemogoče misliti ali govoriti o njem. Jaz ne menim, da je manjša čednost dobro znati molčati, kaker dobro znati govoriti, in zato se mi zdi, da bi moral človek imeti vrat tako dolg kaker žerjav, da bi, keder bi hotel govoriti, beseda njegova morala iti skozi mnogo vozlov, preden bi prišla v usta; to se pravi, keder bi človek hotel govoriti, da bi moral pomisliti in zopet pomisliti in preiskavati in prevdarjati jako dobro, kako in zakaj in čas in kraj in kakšnost poslušavcev in svoj lastni nasledek in namero svojega nagiba.

Stanje in razširjevanje

sv. katoliške cerkve v poslednjem času.

V. A m e r i k a.

(Dalje.)

Mej Kanado na severu in Mehikom na jugu, Atlantskim na vshodu in Tihim morjem na zapadu je velika severno-amerikanska zvezna republika Zedinjenih držav: *Junájt ed Stéts of N o r s - E m é r i k e* (United States of North America). Ta republika ima prostora ne dosti menj ko cela Evropa, prebivavcev pa zdaj okoli 50 milijonov in pol, vdanih večinoma raznim protestantskim ločinam. Katoličanov je vmes 6.830.000, primeroma dosti premajhino število, ki se pa vender stanovitno in zadosti naglo množi. Posameznih držav, ki so zedinjene v tej velikanski republiki, je 38; h tem prihaja še 10 teritorijev ali zemljišč, ki imajo dozdej premalo prebivavcev za samostojno državno vredbo, in pa distrikt ali okrožje Kolumbija, ki obsega prostor in okolico zveznega glavnega mesta imenovanega *V v ó š i n g t e n* (Washington).

Katoliška cerkev ima v Zedinjenih državah 12 cerkvenih okrajin z ravno toliko nadškofijami, 50 škofijami, 8 apostoljskimi vikarijati in eno apostoljsko prefekturo.

1. Cerkevna okrajina Bóstenska obsega severno-vshodni kot zvezne republike, tako imenovane novo-angleške države: Mén (Maine), Nju-Hémšír (New-Hampshire), Vérment (Vermont), Mesečúsets (Massachusetts), Ród-Ajlend (Rode Island) in Konéktiket (Connecticut). V Mesečúsetu je nadškofija, sè sedežem v glavnem mestu Bóstnu, in škofija Springfiljdska. Bósten (Boston) ima čez 362 tisoč prebivavcev in 197 cerkev; mej vsemi je najveličastniša katoliška katedrala ali nadškofijska cerkev. Ostali škofijski sedeži so mesta Portlend (Portland) za Mén in Hemšír, Bértingten (Burlington) za Vérment, Próvidens (Providence) za Ród-Ajlend in Hártferd (Hartford) za Konéktiket. V celi Bostenski cerkveni okrajini je katoličanov okoli 916 tisoč.

2. Cerkevna okrajina Njújórška obsega državi Njú-Jórk (New York) in Nju-Džérsij (New Jersey). Država Njú-Jórk leži mej prej omenjenimi novoangleškimi državami in jezeroma Ontérijskim in Írijskim (Erie) ter ima prostora več ko cela naša Galicija z Búkovino, Šleskim in Moravskim vred. Glavno mesto te države je Njú-Jórk, največe mesto v celi Ameriki s čez 1.200.000 prebivavci. Raznih cerkev je v mestu okoli 423, mej njimi zopet najveličastniša katoliška katedrala svetega Pétrika ali Patricija. Tej veliki cerkvi je položil temeljni kamen 15. velikega serpana 1858 nadškof Júš (Hughes); naslednik njegov, sedanji nadškof njújórški Mek-Klóskij (Mac Closkey), prvi ameriškanski kardinal, jo je slovesno posvetil v pričo 6 nadškofov, 34 škofov in brezštevilnega ljudstva 25. velikega travna 1879. Cerkev je razen podlage vsa iz belega marmorja v tako imenovanem gotiškem zlogu zidana ter ima dva po 99 metrov visoka turna. Prostora ima za 19 tisoč oseb; samo sedežev je za 14 tisoč. Ta najlepša in največa cerkev v severni Ameriki je stala čez 11 milijonov goljdinarjev in ves ta denar se je nabral po majhnih darovih vbozih ljudi, irskih delavcev in dekel. — Koliko je vseh katoliških cerkev v Nju-Jorku, za zdaj ne vemo povedati: samo nemški katoličani jih imajo 13. — Poddružne škofije, ki jih je v njújórški državi 5, imajo svoje sedeže v mestih Béfelo (Buffalo), Róčester (Rochester), Ogdensburg, Éljbenij (Albany), Brúklin (Brooklyn). V državi Nju-Džérsij, ki je na jugu njújórške ob morju, nekoliko manja od našega Moravskega, je podružna škofija sè se-

dežem v mestu Njúárk (Newark). Cela njújórška cerkvena okrajina ima okoli 1,378.000 katoličanov.

3. Cerkevna okrajina Filadelfijska obsega le eno deržavo, to je Pensiljvénijo (Pennsylvania) mej Njudžersijem in Írijskim jezerom. Ta deržava je malo manjša od njújórške; katoliških prebivavcev ima okoli 540 tisoč. Poleg nadškofije sè sedežem v velikem mestu Filadéljfi so tu štiri podružne škofije sè sedeži v mestih Pitsberk (Pittsburgh), Írij (Erie), Skránnten (Scranton), Hérizberk (Harrisburgh). Škofija Eligénijska (Alleghany) je združena s Pitsberško.

4. Cerkevna okrajina Boljtimórska obsega deržave: Délevér (Delaware), Mérilend (Maryland), Verdžinije *) (Virginia), Vvest-Verdžinije (West Virginia), Nórs-Kerolájne (North Carolina), Sávk-Kerolájne (South Carolina), Džordže (Georgia) in Flóride (Florida). Bóljtimór v Mérilendu je sedež najstariše škofije v Zedinjenih deržavah, vstanovljene leta 1789, leta 1808 povikšane v nadškofijo, ki velja torej za prvo in najimenitnišo mej nadškofijami zvezne republike severnoamerikanske. Bóljtimór štejo zdaj 333 tisoč prebivavcev, mej njimi 10 tisoč čeških Slovencev, ki imajo v sredi mesta svojo farno cerkev. Sedeži podružnih škofij so mesta: Vvíljmingten (Wilmington) v Délevéru, Ríčmend (Richmond) v Verdžíniji, Hvíling (Wheeling) v Vvest-Verdžíniji, Čárljsten (Charleston) v Sávk-Kerolajni, Sevéne (Savannah) v Džordži in Sent-Ogéstin (St. Augustine) v Floridi. K Bóljtimórski nadškofiji spada tudi okrožje Kolumbija z glavnim mestom Zedinjenih deržav Vvóšingtnom, ki ima 10 katoliških far in do 34 tisoč katoliških prebivavcev. Poleg svetovne duhovščine so v mestu dominikani, jezuiti, šolski bratje in mnogi ženski redovi. Jezuiti imajo tu kolegij svetega Alojzija, to je, nekake latinske šole, v bližnjem mestu Džórdžtávu pa vseučilišče, ki ga obiskuje navadno 3 do 4 sto mladeničev iz južnih in severnih deržav. Vseh katoličanov v bóljtimórski cerkveni okrajini je okoli 313 tisoč.

5. Cerkevna okrajina Njú-Órlijenska obsega južne deržave: Alabama, Misisipíj, Luizijéne (Louisiana), Erkénses (Arkansas), Téhas ali Tékses (Texas) in „Índijansko zemljišče“. V Luizijeni je nadškofija sè sedežem v velikem mestu Njú-Órlijens (New Orleans) in podružna

*) Po angleški izreki tudi v končnici; ali po naše bi morali pač reči Verdžínija, Džordža, Kerolajna (ali Karolina?).

škofija Nečitóces (Natchitoches). Alabama, Misisipj in Erkéneses imajo po eno škofijo sè sedeži v mestih Moblj (Mobile) za prvo, Nétces (Natchez) za drugo in Lítelj-Rok (Little Rock) za tretjo imenovanih deržav; Téhas, kjer so od leta 1700 do 1816 frančiskani indijanom oznanjevali sveto vero, ima dve škofiji, Géljvsten (Galveston) in San Antonio, in na južnem koncu deržave apostoljski vikarijat Brávnsvilj (Brownsville). Na „Indijanskem zemljišču“ je apostoljska prefektura leta 1876 izročena francoskim benediktinom opatije Pjerkivir (Pierre-qui-vire).

6. Cerkvena okrajina Sen-Luíška na severu prejšnje v notranji deželi obsega deržave: Tenesij (Tennessee) sè škofijskim sedežem v glavnem mestu Néšvilj (Nashville), Misúrij (Missouri) z nadškofijskim sedežem v velikem mestu Sen-Luíz (St. Louis) in škofijskim sedežem v mestu Sent-Džózef (St. Joseph), Kéneses sè škofijskim sedežem v mestu Lévenvórs (Leavenworth), Ájjove (Iowa) z dvema škofijama, katerih sedeža ste mesti Debjúk (Dubuque) in Dévenpórt (Davenport). V deržavi Nebréske (Nebraska) je apostoljski vikarijat, ki se razteza daleč proti zapadu in severu čez zemljišče Vvajjóming (Wyoming) in vshodno polovico Monténe (Montana). Vseh katoličanov v tej cerkveni okrajini je okoli 463 tisoč.

7. Cerkvena okrajina Šikóška, na vshodu prejšnje, obsega le deržavo Ílinojs (Illinois) ter ima poleg nadškofije sè sedežem v velikem mestu Šikógu (Chicago) dve podružni škofiji sè sedežema v mestih Pijórije (Peoria) in Óljten (Alton). Šikógo, veliko trgovsko mesto na bregovih Mičigenskega jezera, ima čez 503 tisoč prebivavcev. Leta 1871 je v grozovitem požaru popolnoma pogorelo, ali v treh letih se je vzdignilo iz pepela lepše kaker poprej, mesto iz samih palač, ki mu ni enakega na svetu. Zdaj ima pet judovskih sinagog in okoli 200 cerkev, vmes mnogo katoliških. Mej vsemi je najlepša katoliška katedrala, ki je stala 1.230.000 goljdinarjev. V Šikogu je tudi mnogo Slovenov, zlasti Čehov in Poljakov. Čehi imajo v tem mestu 3, Poljaki 2 fari. Pa tudi po drugih večih mestih Zedinjenih deržav je mnogo teh in onih; vse skupaj imajo Čehi v teh deržavah čez 30 far in duhovnikov, kar je pa za njih veliko množino še vse premalo. Premnogo Čehov v Ameriki zato sveto vero zanemari in izgubi, h čemer posebno pripomorejo hudobni, veri sovražni čusopisi, ki jih tam v češkem jeziku izhaja kakih 10. Njim nasproti pa stoji edin katoliški

cerkveni tjednik „Hlas“, ki že nekaj let izhaja v Sen-Luízu. — Vseh katoličanov v Šikóški cerkveni okrajini je okoli 460 tisoč.

8. Cerkvena okrajina Sinsinétijska v sredi mej Šikóško od zapada in boljtimorsko in filadelfijsko od vshoda, obsega države: Kentéki (Kentucky) sè škofijskima sedežema v mestih Lúizvilj (Louisville) in Kóvingten (Covington), Ohájjo (Ohio) z nadškofijo v velikem mestu Sinsinétij (Cincinnati) in škofijskima sedežema Kolémbes (Columbus) in Klívlend (Cleveland), Indijéne (Indiana) sè škofijskima sedežema v mestih Fort-Vvén (Fort Wayne) in Vinséns (Vincennes), južni skorotok države Mičigen (Michigan) sè škofijskima sedežema v velikem mestu Ditrójt (Detroit) in v mestu Gren-Repajds (Grand Rapides). Vseh katoličanov je v tej cerkveni okrajini 897 tisoč.

9. Cerkvena okrajina Miljvókijska obsega severni skorotok míčigenski, državi Vviskónsin (Wisconsin) in Minezóta (Minnesota) in zemljišče Dakóta. Nadškofijski sedež je v velikem mestu Miljvókiju v Vviskónsinu; v tej državi ste tudi dve podružni škofiji, namreč Lakrós (La Crosse) in Grínbé (Green-Bay). Južna Minezóta ima škofijski sedež v glavnem mestu Šent Pavel, kjer je mej 50.000 prebivavci skoraj polovica katoliška. Poleg škofijske cerkve so tu tri angleške, 1 nemška, 1 francoska in 1 češko-poljska katoliška duhovna občina z dotičnimi cerkvami. Na severnem Míčigenskem skorotoku pa nahajamo škofijo, ki nam je mej vsemi ameriškimi škofijami ljuba in draga, to je škofija slavnega misijonarja in pisatelja našega, nepozabljivega Friderika Barage, sè sedežem v mestu Markétu na južnem obrežju velikega Gorenjega jezera. Tudi zdaj sedi Slovenec na tem škofijskem sedežu, monsinjor iz Vertín Bele Krájine; sploh so te dežele, severni Míčigen, Vviskónsin in Minezóta, poglavitno polje evangeljske delavnosti mnogih kranjsko-slovenskih misijonarjev, ki jih imajo pa nemci seveda, kaker Knobleharja, vse za „tájče misijonére“. — Severna Minezota in Dakota sta apostoljska vikarijata. Sedež apostoljskega vikarija v severni Minezoti je Sen-Klú (St. Cloud) ali bolj po naše Sen-Klúd, kjer je mej 24.600 prebivavci 1400 katoličanov, ki imajo tam lepo, neomadežani Devici Mariji posvečeno cerkev. Župnik pri tej cerkvi je naš rojak, benediktin P. Severin Gros s Kranjskega. Mej indijani pri Erdečem jezeru v najseverniši Minezoti se trudi drugi naš rojak, svetovni duhovnik Ignacij Tomazin, ki je leta 1878 svojo prejšnjo od rajnega gospoda Pírca ustanovljeno postajo na „Beli zemlji“ prepustil benedikti-

nom. — Kaker v Minezoti, tako je tudi v Dakoti še paganskih indijanov, ki bi silno radi sprejeli katoliške misijonarje; za protestantovske ne marajo. Zdaj je tam poleg apostoljskega vikarija kakih 37 mašnikov benediktinskega reda in skupščine svetega Križa; katoličanov je mej 135 tisoč prebivavci 16 tisoč.

10. Cerkvena okrajina Órigonska obsega državo Órigon (Oregon) z nadškofjskim sedežem v mestu Órigon Sítij (Oregon City), zemljišče V vóšingten (Washington) sè škofjskim sedežem v indijanskem okrožju Nískvelij (Nesqually ali Nisqualli) in zemljišče Ájdeho (? Idaho), kjer je apostoljski vikarijat, ki ga zdaj oskerbuje nadškof órigonski; obsega pa ta vikarijat tudi zapadno polovico zemljišča Montene (Montana). Cerkvena okrajina origonska ima, koliker je je v Zedinjenih državah, nekaj čez 38 tisoč katoličanov; spada pa pod-njo, kaker je bilo vže omenjeno, tudi škofija Venkúvrovega otočja, ki je pod kánadsko-angleško oblastjo.

11. Cerkvena okrajina San-Fransísiko obsega državi Kalifornija in Nevada in zemljišče Jutá (Utah). Nadškofjski sedež je v velikem mestu San Fransísiko (San Francisco); škofjska sedeža v mestih Monteréj (Monterey) in Los Ánhelos (Los Angeles) v Kaliforniji sta združena; v Nevadi je škofjski sedež v Travnj dolini: Gras-Vélij (Grass Valley). — Veliko mesto San Fransísiko (Šent Frančišek), ki ima dan današnji 234 tisoč prebivavcev, ni več ko dobrih sto let staro; začeli so ga namreč leta 1776 frančiškanski misijonarji. 8. vinotoka 1876 je obhajalo mesto prvo stoletnico svojega obstanka. Prej ta večer so se brale v tamkajšnjem časopisu „Monitor and Guardian“ te lepe besede: „To se ne da tajiti, da smo dolžni gorečnosti, pobožnosti in učenosti frančiškanskih menihov bitje našega mesta, cvetoče stanje naše države in vse neizmerne blagoslove, ki tečejo iz obejnih daleč po deželi kaker nigdar ne vpadajoča reka. Ako jih skerb, da k eni, pravi veri spreobernejo indijane, ne bi bila guala, da so se lotili dolgih in nevarnih popotovanj po neznanih deželah; ako jih glede prednosti lege in podnebja dobro izvedeno oko ne bi bilo vodilo, ko so volili mesto za svoja selišča: nigdar ni bilo posadke in misijona pri sv. Frančisku, nigdar bi se ne bila položila podlaga tistega mesta, ki stoji zdaj tu eden izmej svetovnih čudežev... Veličastni in sveti nagibi, ki so navduševali te ponižne frančiškanske menihe, pripravljenost, s katero so prezirali vse ozire na zloznost in celo na pozemeljsko čast in slavo — zadeva, ki jo največi du-

hovi v resnici le težko premagajo — poterpežljivost, s katero so delali mej indijani, čudovita sposobnost za pokristijanjevanje in izobraževanje teh vbozih ljudi bi si morala pridobiti občudovanje in priznanje vsakega človekoljuba, naj si bo ketere koli vere. — Da ni oholost deržavnih mož in puntarska nespamet prekrižala pobožnega truda teh misijonarjev ter vničila vspeha njih prizadevanja, ne bi bila zadela erdečih mož na teh bregovih žalostna osoda, še zdaj bi bili tukaj ko žive priče ljudoljubja in samozatajevanja svojih učiteljev in izobraževavcev. Ali, kaker je videti, ni bilo v načertu previdnosti božje, da bi bila ohranila te indijane; vender sad truda in popotovanja menihov frančiškanskih, ta je nam ostal in bo pač ostal, dokler bo svet stal. Ti menihi v deželi, kateri so prinesli luč kerščanstva in prednosti omike, niso našli tiste časti, ki jo zaslužijo. Večini prebivavstva, celo mej ljudmi njihove vere, so njih imena neznana. Le neketeri posamezni, ki so se iz nagnjenja vkvarjali sè zgodovino vstanovljenja in razvitka San Fransiska, poznajo njih življenje. Ali prišel bo dan, ko se bodo njih imena otela pozabljivosti, ko se jim bodo postavili spominiki na tleh, ki jih je nekedaj posvečevala njih pričujočnost.“ — Pod duhovno oblast nadškofa Sanfransiškega spada tudi zemljišče Jutá (Utah), ki ima mej vsemi deržavami in zemljišči velike zvezne republike najmenj katoličanov, zdaj okoli 2000. Jutá ima prostora za 12 dežel kaker je Kranjska; vseh prebivavcev je v njej 144 tisoč, mej njimi velika večina, to je menda okoli 127 tisoč, mormonske vere. V glavnem mestu Sóljt-Lék-Sítij (Salt-Lake City) je katoliška cerkev svete Magdalene; po nekolikrat v letu se tudi po drugih krajih opravlja katoliška služba božja, ki se pridno obiskuje. Vseh katoličanov je vcerkveni okrajini San Fransisko okoli 223 tisoč.

12. Cerkvena okrajina Santa Fé obsega deržavo Kolorado (Colorado) in zemljišči Njú-Méksiko (New Mexico) in Arisóna (Arizona). Nadškofija z glavnim sedežem v mestu Santa Fé je v Njú-Méksiku; v Koloradu in Arisóni sta apostoljska vikarijata. — Deržava Kolorado, skoraj v sredini republike, vender bliže Tihemu kaker Atlantskemu morju, ima prostora za Kranjsko vojvodino menj od Ogerskega kraljestva brez Hervaškega ter je popolnoma na štiri vogle, kaker silno široka in le nekoliko dalja njiva. Ta dežela, ki je bila pred 25 leti še skoraj neznana, je jako lepa, prijetnega, zdravega podnebja, bogata sè zlatom in srebrom v svojih gorah. Glavno mesto Denver, vstanovljeno leta 1858, ima zdaj že čez 60 tisoč prebivavcev ter je eno najlepših

mest v Zedinjenih deržavah. Katoličani, ki jih je tam 10 tisoč, imajo v mestu škofijsko in tri druge cerkve. Vseh prebivavcev je v Koloradu 260 tisoč, mej njimi katoličanov 35 tisoč. V celi cerkveni okrajini Santa-Fé pa je katoličanov okoli 200 tisoč; čez 120 tisoč jih je v Nju-Meksiku ali Novi Mehiki, ki je do malega katoliška dežela; pokristijanili so tamkajšnje indijane frančiškanski misijonarji od srede 16. do 18. stoletja. Četrti del prebivavstva so še zdaj indijani, ki so večinoma katoličani po vaseh naseljeni. —

(Dalje prih.)

Ptiči Matere Božje.

IV. Golobček.

V „visoki pesmi“ Salomonovi zove ženin svojo ljubljenko: „Vstani, hiti, moja prijateljica, moja golobica, moja lepa, in pridil. Golobica moja v razpočenem skalovju, pokaži mi svoje obličje! Glej, lepa si, tvoje oči so golobje oči... Ena je moja golobica, moja popolna, edina je svoje matere, izvoljena svoji porodnici.“

Gdo je ženin, ki tako govori? Gdo je nevesta njegova? Že v starem zakonu se ni mislilo na navadnega, človeškega ženina, navadno, človeško nevesto. Pervi kerščanski cerkveni učenički pa so razlagali celo imenovano pesem o ljubezni nebeškega ženina Kristusa do svete cerkve; poznejši so jo obrnili tudi na Marijo, nevesto svetega Duha, in še dandanašnji jo cerkev v svojih molitvah navadno na njo obrača. Zatorej ni čudo, ako se v duhovnih pesnih Marija mej vsemi pticami najčeseče primerja golobici ter naravnost golobica imenuje. V resnici pa tudi neketere poglobitve lastnosti golobove lepo spominjajo na čednosti Matere Božje.

Golob je krotka, pohlevna ptica, tako, da so mislili nekedaj, kaker da nima žolča. Tudi v Marijinem življenju nič ni jezljivega in togotljivega; ona je tista, ki je najbolj podobna njemu, ki je rekel: „Blager krotkim, ker bodo zemljo posedli.“ (Mat. 5, 4.) — V resnici, blager krotkim! Ali kako redki so! kako navadna je jeza, serd in nevolja v vsaki majhini zopernosti! kako po nepotrebnem se dostokrat razliva žolč, življenje grení in Bog žali, ko bi se s pohlevnostjo in nekoličkim poterpljenjem brez težave vse lahko preneslo in človek bi si pridobil tudi za svojo vbo-go dušico lepo zasluženje!

Golob je jako čista in snažna žival, ki se nikoli ne vsede na merhovino in na sebi ne terpi nobene gnjusnobe. —

Da je Marija ljubila telesno snago in čistost, to je pač gotovo, dasi ni zapisano v svetem evangeliju. Poglavitna njena čednost pa je bila dušna čistost, neomadežanost, ki je nigdar ni oskrunila najmanjša napaka, nigdar zatemnila senca greha. Sè vso skerbjo je namreč čula nad njo, ker je vedela, kako lepa, kako Bogu dopadljiva je sveta čistost.

Kako je vže pel naš ljubi brat Egidij?

„O sveta čistost ti!

Majhina tvoja lepota ní!

Dragocena v resnici snaga si

In sladka je tvoja dišava;

Ne ve, gdor okusil te ní, kako draga si,

Skrita bedakom je tvoja veljava.“

Le gdor je z božjim duhom napolnjen, more ljubiti in čislati to angeljsko čednost, kaker jo je Marija ljubila in čislala. Ali kaj pa hoče brat Egidij, ko pravi, da „ne ve, gdor okusil te ni, kako draga si“? Saj se terdi ravno nasproti, da se zdravje še le v boleznih prav ceniti more, in sploh se govori, da so najbolj nedolžni in čisti otroci, ko še nič ne vedo o čistosti. — Gotovo! prav se more ceniti, kar je dobro, le ako se primerja z nasprotnim hudim. Tudi to je res, da se zdravje samo na sebi ne čuti in ne okuša; le spomin nanje in primera z boleznijo, ki ga trapi, kaže bolniku njega dobroto. Ali ko je prestal in premagal bolezen, tedaj mora pač primerjaje ga ž njo nekako okušati in čutiti dobrodejnost ljubelega zdravja. Je li ga je torej treba izgubiti, da more človek navžiti se ga, ko ga je zopet zadobil? In velja li to tudi o čistosti? Gotovo ne! Tudi ptuja nesreča, ki jo človek prav pozna, more buditi spoznanje in občutek svoje sreče, ptuja nesnaga občutek lastne čistosti. Le bedakom je skrita cena te čednosti, to je tistim, ki sploh ne poznajo prepada mej čistostjo in nečistostjo, najsi bodo na tej ali na oni strani. Gdor je čist, pa o nečistosti nič ne ve, je tudi tak bedak, dasi nedolžen, srečen bedak. Gdor je zašel v nečistost, preden je vedel kaj je čistost ter čistosti tudi potem ni mogel ali hotel spoznati nad drugimi, ta je nikdar ni okusil, ta ne ve, kako draga je, on je nesrečen bedak, tolikanj nesrečniši, kolikor menj pozna svojo nesrečo. Žalostno je pač, ker je takih bedakov od nekedaj poln svet, prežalostno, ker jih tudi mej kristijani nikjer ne manjka. Da mladina iz prvega nedolžnega bedaštva tako naglo zdersne v drugo, tega pa so kaj pogostoma krivi stariši, ki

dostikrat žalibog silno malo skerbé za rahli cvet kerstne nedolžnosti svojih otrok.

Ginljivo je nasproti, kar se bere v tem oziru o poljskih stariših negdanjih časov. Na Poljskem je bila tedaj stara šega, da so se deklice v otročjih letih vsaki petek občutljivo kažnjevale, če so zaslužile ali ne, godilo se je v spomin terpljenja Kristusovega. Keder je bilo pa treba v stiskah in težavah posebne milosti in pomoči božje, se je poostrila kazen, da bi otročje mile prošnje pri Bogu tolikanj več vspeha imele. Zakaj, molitvam nedolžnih se je pripisovala velika vrednost, in otroci so vedeli to. Ponos na toliko prednost je povzdigoval njih duh ter vterjeval v njih plemeniti sklep, da tudi zanaprej ohranijo tisto nedolžnost, ki jih je bliže vodila h Bogu.

Take nedolžne dušice primerna podoba je ljubi golobček in v resnici se bere v življenju svetnikov o čistih dušicah, kaker je bila duša svete Skolastike, sestre svetega Benedikta, da so se videle na zadnjo uro v podobi golobca leteč proti nebu.

Golobček je pa tudi podoba svetega Duha, Marijinega nebeškega ženina, in tega se niso ljudje izmislili, temuč on sam si je to podobo izvolil, ko se je hotel vidno prikazati pri kerstu Kristusovem. Gotovo je torej, da je tudi Marija golobca mej vsemi pticami najbolj ljubila, da je potemtakem golobec Marijin najdražji ptič. Zato so tudi prvi kristijani podobo golobca posebno spoštovali ter je bila pogostoma videti v cerkvah in kerstilnicah. Tudi najimenitniše cerkvene posode, v katerih so hranili sveto Rešno Telo, so narejali v podobi golobca. Od tod je prišlo, da se je imenoval pozneje obhajilni kelih z gerško besedo „peristérion“, to se pravi „golobček“.

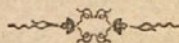
Sicer je podoba sama na sebi seveda le toliko vredna, koliker ji lepo delo ali draga tvarina vrednosti daje. Ali keder podoba koga pomeni, komer smo posebno čast in ljubezen dolžni, ali keder nas sploh kaker koli spominja nanj, takrat dobi za nas še drugo vrednost, ki ni navezana na lepoto in draginjo. Zato ima pobožni kristijan dostikrat v veliki časti prav nevkretno delane, stare in okajene kipe in slike, kjer se komaj pozna kaj pomenijo, in Bog je dostikrat zaupanje, s katerim so jih verni častili, poplačal z očitnimi čudeži.

Koliker so divjali krivoverci ob raznih dobah zoper češčenje podob in svetih ostankov, vse ni zdalo nič; Bog je vstvaril človeško serce tako, da ne more zaničevati in sovražiti, kar ga spominja na to, kar ljubi in spoštuje. Spoštujmo torej tudi golobčka, bo-

disi živega, bodisi pobodo njegovo, ko podobo svetega Duha in najljubšo ptico Marijino!

Molitvica.

Pred tabo klečimo, o lepa nevesta svetega Duha, blažena Devica Marija, ter te milo prosimo, zadobi nam od ženina Tvojega, da nas napolni sè svojimi darovi, da nas navda z ognjem svoje ljubezni. Ohrani male v kerstni nedolžnosti; pripelji zašle na pot pokore; zberi nas, o mila mati! vse pod svoj varni plašč, da bodo tudi naše duše enkrat ko beli golobci v svitli obleki svete čistosti mogle sferčati gori proti nebeški domovini. Amen.

Kraljevi mertvi na Kostanjevici.

V pondeljek 3. kimavca se je izkazala v Gorici poslednja čast blagemu grofu Šambordskemu, Henriku petemu tega imena, postavnemu kralju francoskemu, poslednjemu starišega kolena francoskih Burbónov. V kraljevskem sprevodu se je prepeljalo truplo visokega rajnega sè železnice v nadškofijsko cerkev, kjer je bila zanj slovesna črna maša, in proti večeru iz te cerkve na Kostanjevico, kjer ima počivati pod velikim altarjem poleg drugih mertvih svoje rodovine.

Upamo, da bo vstreženo častitim bravcem, ako pri tej priliki nekoliko obširniše pojasnimo, kako je prišlo, da je našla stara kraljeva hiša francoska na prijetnem homcu goriške okolice svoje poslednje počivališče in kedo in kateri so, ki tukaj pričakujejo angelske trobente.

Leta 1789 se je začel na Francoskem sloveči veliki punt, ki je čez tri leta odpravil kraljestvo in leta 1793 (21. prosinca) ob glavo del Ludovika XVI., dobrega in pobožnega ali premalo krepkega kralja, ob enem s kraljico Marijo Antonijeto, hčerjo cesarice Marije Terezije. Vmorivši kralja je punt porodil cesarja, Napoleona I., ki je bil 18 let šiba božja nad Evropo. Združene velike moči evropske so leta 1814 vender le vžugale tega velikana, da se je moral odpovedati francoskemu cesarstvu. Burbóni so se vernili in brat vmorjenega kralja je sedel na stari kraljevi tron imenovaje se Ludoviku XVIII. *) Še enkrat je poskusil Napoleon I.

*) Za Ludovika XVII. se šteje Ludovika XVI. sin, ki je kmalu za očetom zapustil ta svet ne dosegši kraljeve krone.

svojo srečo. Z otoka Eljbe, ki mu je bil dan v posestvo ko neodvisna kneževina, se je vzdignil leta 1815 ter kmalu v oblast dobil glavna mesta in celo Francosko. Ludovik XVIII. je moral bežati iz svoje dežele. Ali čez sto dni je bilo zopet konec Napoleonove moči; kralj se je vernil ter je vladal Francosko nadalje do smerti svoje leta 1824. Naslednik mu je bil, ker ni imel otrok, brat pod imenom Karel X., ki je kraljeval do leta 1830. Meseca malega serpana tega leta pa se je vzdignil v Parizu nov punt in mora se je odpovedati kroni on in sin njegov pervorojeni, Ludovik grof Márneški, vojvoda Angulémski.

Drugi sin kralja Karla X. je bil Karel Ferdinand, vojvoda Berijski, vmorjen 13. svečana 1820. Morivec, sedlarski pomočnik Luvélj (Louvel), je s tem mislil konec storiti kraljevi hiši burbonski na Francoskem, ker se od vojvoda Angulemskega ni bilo nádejati dediča prestolu. Ali vojvodinja Berijska, Karolina Ferdinanda Luiza, hči napoljskega kralja Frančiška I., je porodila sedem mesecev po smerti soprogovi, 20. kimavea 1820, sinu, ki je dobil ob rojstvu naslov vojvoda Bordóški. Ta otrok je bil zdaj edino upanje kraljeve hiše in njenih prijateljev. Pri kerstu, 1. velikega travna 1821, so mu dali imena Henrik Karel Ferdinand Marija Bogdan (Dieudonné). Ravno ta dan mu je poklonilo neko društvo legitimistov ali prijateljev starega postavnega kraljevstva nalašč zanj kupljen lepi in velikanski grad Šambórd (Chambord) z dotičnim posestvom, po katerem se je Henrik pozneje navadno imenoval grof Šambordski ali na kratko Šambord.

Po odpovedi Karla X. in njegovega sinu je potemtakem pravica do kraljevega prestola francoskega ostala mlademu, takrat desetletnemu knéžiču Henriku grofu Šamborskemu. Ali francozi so si izbrali kralja iz mlajšega kolena burbonske hiše, kterege začetnik je Filip Orleanski, mlajši brat Ludovika XIV. Proti postavni dédiški pravici je nastopil nekako slobodnjaško kraljevanje Ludovik Filip I.; Henrik V., grof Šambordski, pa je moral sè starim očetom, stricem in materjo zapustiti francosko domovino.

Naselili so se najprej na Angleškem, potem na Češkem, naposled v Gori ci, kamer so prišli 20. vinotoka 1836. Tu so prebivali v palači grofa Mihela Koronínija Kromberškega na Cíngrofu ali Gráfenberku.

Pet dni po svojem prihodu se je sprehajal kralj Karel X. po cesti, ki derži iz mesta proti Solkanu, z vojvodom Blakáškim (Blacas), svojim plemenitim, zvesto mu vdanim zaupnikom, in ko je videl lepo se vzdigújoč samostan in cerkev na prijazni višini

kostanjeviški, pravi proti plemenitemu spremljeavcu obernjen: „Tja le gori pojdem enkrat in vi me boste spremljali.“

V malo dneh se je zveršila namera kraljevega izgnanca, ali celo drugači, kaker si je sam mislil. 6. listopada 1836 dve uri popoldnoči je Karel X. izdihnil dušo in 11. imenovanega meseca je spremil vojvoda Blakaški svojega gospoda na Kostanjevico, mertvega. Karel X. je vmerl za kolero, ki je tačas nevsmiljeno morila v Tersta, v Vidmu in po mnogih vaseh v goriški okolici. Spomina vredno je, da v Gorici tedaj ni bilo te bolezni ter je bil v celem mestu vbogi kralj edini, ki je za njo vmerl. Iz palače, kjer je ležalo na mertvaškem odru, se je omenjenega dne truplo v slovesnem sprevodu prepeljalo v veliko cerkev. Pred mertvaškim vozom je stopal za obilo duhovščino blagi nadškof Francišek Ksaverij Lušin v škofovski opravi. Kraljevega merliča je peljalo šestero konj, v černo odetih, na mertvaškim vozu s krono na verhu. Ob straneh ste obdajale voz dve verste služabnikov z velikimi gorečimi svečami v rokah. Sin rajnega, Ludovik grof Marneški, in vnuk grof Šambordski, takrat mladenič, lep kaker angel, sta šla peš perva za vozom v dolgih, černih plaščih. Za njima je stopal vojvoda Blakáški z drugimi kralju zvestimi plemenitaši; naposled vsa francoska naselbina. Vsem se je videla globoka žalost na obrazu. Sklepala je sprevod množica raznega ljudstva in oddelek meščanske straže. Ceste, po katerih se je pomikal pogrebni sprevod, so bile od obeh strani polne ljudi, štacune v znamenje žalosti zaperte, mnogi baljkoni s črnim pregernjeni. V cerkvi se je postavil merlič na visok mertvaški oder in slovesna črna maša se je začela. Po maši in navadnih odvezah se je obernil sprevod v enakem redu proti Kostanjevici, ki je imela sprejeti dragocene ostanke pregnanega samodržca. V cerkvi kostanjeviški je opravil knez nadškof poslednje molitve in truplo Karla X. se je vložilo v rakev grofov Túrenskih pod altarjem Matere Božje Karmeljske, kjer je počivalo do konca velikega serpana letošnjega leta. Preprost kamen s kratkim francoskim napisom je kazal mesto počitka pozemeljskih ostankov kraljevih. Po slovenski ta napis tako slove:

SEM SE JE POLOŽIL

PREVISOKI PREMOGOČNI IN PREVZVIŠENI KNEZ

KAREL DESETI TEGA IMENA

PO MILOSTI BOŽJI KRALJ FRANCIJE IN NAVARE

VMERL V GORICI

6. LISTOPADA 1836 STAR 79 LET IN 28 DNI.

Tri leta po smerti kraljevi se je ločil s tega sveta tudi njegov zvesti služabnik Peter Ludovik Janez Kazimir vojvoda Blakaški. Vmerl je na Dunaju 17. listopada 1839. Poslednja želja, ki jo je razodel soprogi in otrokom zbranim okoli smertne postelje, je bila ta, da bi ga pokopali na Kostanjevici blizu kralja in gosпода, ki mu je bil vdan s toliko ljubeznijo. In želja se mu je izpolnila. Trije sinovi so spremili njegovo mertvo truplo, peljano v kočiji s poštnimi konji, z Dunaja skozi Gradec in Ljubljano v Gorico. Na Kostanjevici je redovna družina brez posebnih slovesnosti sprejela merliča in ostanki blagega moža so se po navadnih molitvah vložili v rakev, ki je bila precej poleg one, kjer je vže počival Karel X., mej altarjem Matere Božje Karmeljske in svete Terezije. Kratek napis na preprosti črni ploščici kaže še zdaj nespremenjeno mesto njegovega poslednjega počitka.

Obilo dédiščino je zapustil vojvoda Blakaški grofu Šambordskemu in poleg nje svojega sinu, ki je bil Henriku V. do zadnjega ravno tako zvesto vdan kakor oče Karlu X.—

Drugi, ki je imel ležati poleg kralja Karla X. pod cerkvijo kostanjeviško, je bil sin njegov pervorojeni, Ludovik grof Marneški, vojvoda Angulemski. 3. rožnega cveta 1844 je bil poslednji dan njegovega romanja na tem svetu. Po dolgem britkem terpljenju dušnem in telesnem je vmerl vdan v voljo božjo v palači grofov Strassoldo nasproti negdanjemu frančiškanskemu samostanu blizu velike cerkve. Osmi dan imenovanega meseca je knez nadškof vpričo grofa Šambordskega vzdignil merliča in sprevod se je obernil v veliko cerkev, kjer je bila slovesna črna maša. Po maši se je postavila truga na mertvaški voz in v podobnem sprevodu kakor nekaj let prej očeta je peljalo šest konj černo odetih tudi sinu skozi mesto proti Kostanjevici. V dolgem črnem plašču je stopal mladi grof Šambordski prvi za vozom. Prelep spomladanski dan je bil, ko se je odperla na Kostanjevici kraljeva rakev in poleg očetove truge postavila sinova. Rakev se je nato zopet zazidala in s preprostim napisnim kamenom zaznamenal kraj, kamer so se položili ostanki nesrečnega kraljevoga sinu. Francoskemu napisu so pristavljene latinske besede: „Tribulationem inveni et nomen Domini invocavi“, to je: „Britkost sem našel in ime Gospodovo sem klical“.—

Ludovik je bil oženjen sè svojo sestrično Marijo Terezijo, hčerjo vmorjenega kralja Ludovika XVI. Ko se je vojvodinja Berijska, mati grofa Šambordskega, v drugič zaročila z nekim laškim

markízom, keterega plemenitost njeni ni bila primerna, ter je morala zato ločena živeti od kraljeve rodovine francoske, mej tem je mlademu Henriku Marija Terezija Angulemska nadomeščala mater ter si pridobila največe zasluge za vterjenje verskega prepričanja in pravega katoliškega značaja v njegovi duši. Sedem let za svojim soprogom Ludovikom, 19. vinotoka 1851, je vmerla tudi ona in kmalu nato so se tudi njeni pozemeljski ostanki pristavili v rakev na Kostanjevici. Grofu Šambordskemu je zapustila grajščino Fr ó z d o r f (Frohsdorf) blizu Dunajskega Novega Mesta, kjer je poslej navadno prebival. —

Leta 1846, 16. listopada, se je grof Šambordski poročil s kneginjo Marijo Terezijo Beatrico Gajetano, sestro Franca V., vojvoda Módenskega. Leta zakon je bil srečen in zgleden v vsakem oziru, ali brez otrok. Sestra grofa Šamborda, Lu í z a, eno leto stariša od njega, se je nasproti omožila prej to leto 1845 s Karlom III., vojvodom Páremskim, kateremu je rodila troje otrok, vojvoda Roberta Páremskega, vojvodinjo Margareto Madridsko in grofa Henrika Bárdija. Vmerla je Luíza Páremska 1. svečana 1864 v Benedkah in nekaj dni potem so pripeljali tudi njeno truplo na Kostanjevico.

Dobrih 20 let za njo je prišla versta na grofa Šambordskega. Po dolgi, hudi bolezní je vmerl 24. velikega serpana 1883 v svojem gradu Frozdorfu.

Grof Šambordski, že v zibeli pozdravljen ko dedič prestola francoskega, po odpovedi Karla X. in njegovega sinu tudi v resnici češčen ko kralj od vseh, ki so bili za postavno vlado na Francoskem, vender Henrik V. ni nosil podedovane krone, vmerl je zunaj domovine in leži na ptuji zemlji, ker Francoska ni bila vredna gospodarja in očeta, kakeršen je bil ta plemeniti kerščanski mož, ki ni hotel rabiti zvijače, niti prelivati kervi svojih rojakov, da bi prišel do oblasti in moči. Vender so ga zlasti ravno zato spoštovali vsi francozi brez razločka; najboljši mej njimi pa so ga ljubili z otročjo vdanostjo. In kaj bi ga ne bili! Saj so videli v njem ne le kralja po božji milosti, temuč tudi kralja po volji božji, kerščanskega kralja, kakeršnega si človek le misliti more.

Grof Šambord je bil katoličan ne le po imenu; vsaki dan je bil pri sveti maši, vsaki teden pri izpovedi, vsaki teden najmenj enkrat pri svetem obhajilu. Ob nedeljah in praznikih ni prišel prej v svojo kapelico, da bi se bila maša začela, preden niso bili noter zbrani vsi njegovi služabniki in lovci, ker ni hotel kriv biti, da bi

bil kateri brez maše ostal. Na lov je zavoljo zdravja pogostoma hodil; vendar je bil tudi tiste dni ali prej ali potlej pri sveti maši. Vračaje se z lova je molil rožni venec, naj je že srečen bil lov ali pa ne. Vsaki prvi petek v mesecu je posvečeval na čast presvetega Serca Jezusovega. Po frančiškanskih in drugih listih se je bralo večkrat, da je bil tudi v tretjem redu. Mi tega ne vemo za gotovo; slišali smo, da je bil le v bratovščini pasu svetega Frančiška. Ali bodisi tako ali tako, frančiškanska znamenja je v tem kaker v onem primeru nosil na telesu. Slišali smo tudi, da se je pred generalnim ministrom našega reda sam imenoval sinu njegovega. — Vbogim je rad delil vbogaime. Ko je poslednja leta čez zimo v Gorici prebival, so ga vbogi v okolici dobro poznali in on nje. Še ko je letos bolan ležal v Frozdorfu, je prejel, kaker se pripoveduje, neki slep mož, ki pod Sveto Goro mimogredoče milostinje prosi, 40 goljdinarjev, da bi molil zanj. — Ravno tisti čas je izvedel blagi bolnik, da je nekemu kmetu blizu Frozdorfa poginil vol; berž vpraša, koliko bi veljal tak vol, ter pošlje kmetu 100 goljdinarjev, da si kupi drugega. — Ko je sè smertne postelje videl dragoceno, vmetalno podobo, ki je nekedaj mnogo denarja (80 tisoč frankov?) za njo dal, se je skesal, pomislivši, koliko dobrega bi bil lahko storil s tem denarjem. — Ko se nam je pred petimi leti pod samostanom na Kostanjevici breg vderl in vert posul, nam je mesto in dežela goriška z veliko radovoljnostjo prihitela na pomoč in vmes je bila najzdatniša podpora grofa Šambordskega. —

(Konec prih).

Priporočilo.

V pobožno molitev se priporočajo;

č. g. Matevž (Anton pušč.) Markovič † 22., Rozalija (Ludvina) Žitnik † 24., Marija (Terezija) Župančič † 2. malega serpana, Ana (Marija) Klemenčič † 8., Alojzija (Roza) Málinšek † 2. rožnega cveta, vseh pet tretjega reda novomeške skupščine; br. Anton (Dominik) Rivolt, tretjerednik goriške skupščine.

Tudi se priporočajo neka tretjerednica iz Savinske doline, da bi ji Bog dal zdravje ali vsaj polajšanje v nevarni večletni bolezni, in tri bolnice na Goriškem.